

8 (с 125)
4 56

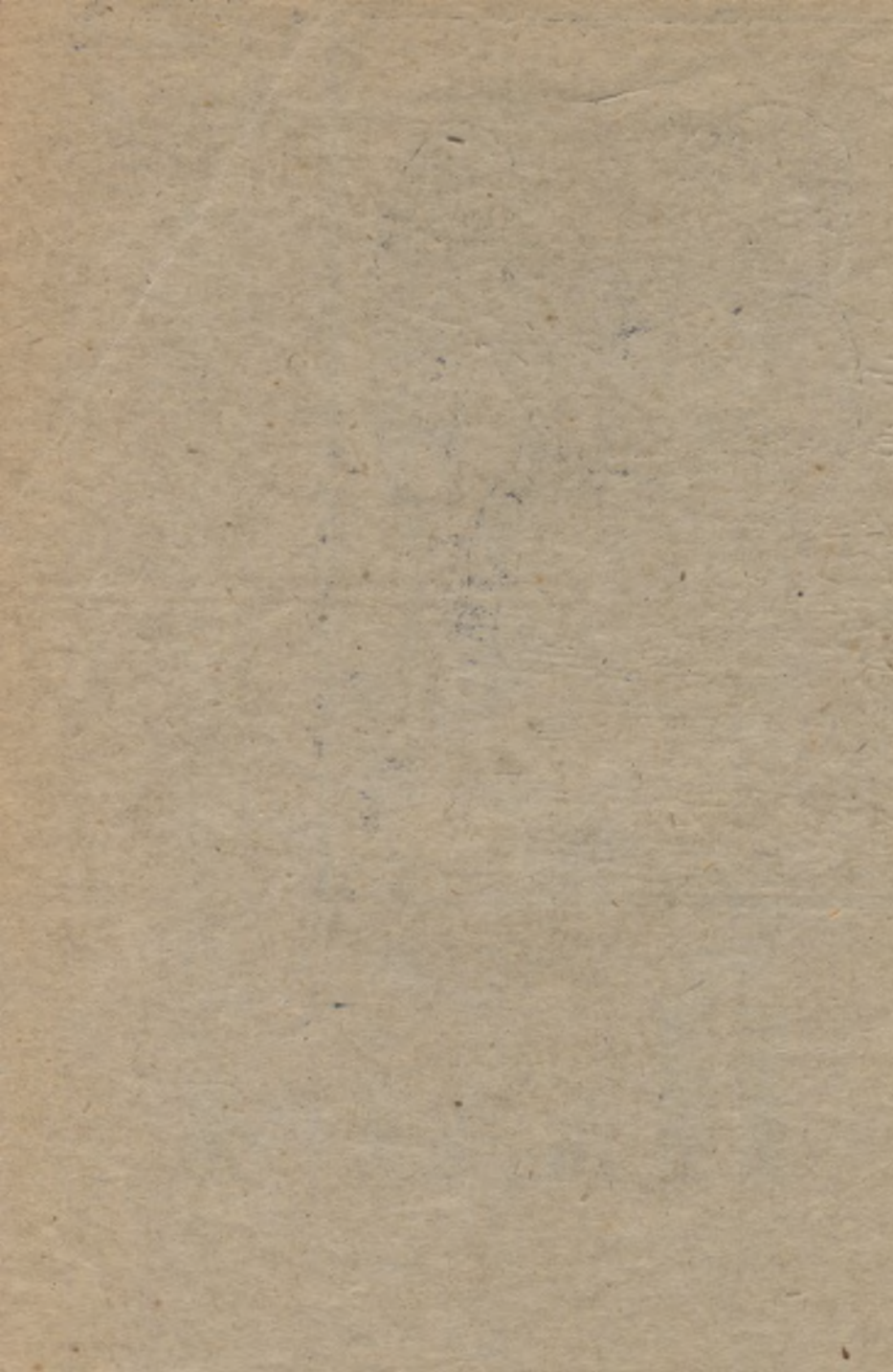
29283

А. ЧЕХОВ

НАЛИМ

КОМИГІЗ СЫКТЫВКАР 1938

8 (C12)
456

0-550-DXK
38 г. 997
ГПБ-УзССР

А. ЧЕХОВ

НАЛМ

Герпасалис
С. БОЖМ

29285

Б. С. БИТЕКА
Республики Узбекистан
Книгоиздательство
г. Ташкент

~~ГПБ 13.~~

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО
СЫЖТЫВКАР 1938

Гожса асыв. Сынöдын лөң; сöмын
берег вылын чіркакылö чірк, да көнкö
полөмөн кургыштö орлічка. Јенежын,
бытгö кіскалөм лым, вөрзөдчывтөг су-
лалөны тывборд сера кымөрјас... Стрö-
ітны заводітөм купальна дінын, веж кор-
ја баџ лапјас улын, нокошітчö ваын
плөтнік Герасім, кудріа рыжөј јурсіа
да гөнөн тырөм чужөма косінік куз
мужік. Сіјö пошіктö, упкакылö, јона
кунтыралö сінјассö, зілө сузөдны мыјкö
баџ вужјас улыс. Чужөмыс сьлөн ты-
рөма пөсөн. Герасімсаң сыв сајын кы-
мын сулалö голаөзыс ваын плөтнік Лубі-
бім, кујім пелөса чужөма да векныдік
кітајскөј сінјаса гөрба том мужік. Кызі
Герасім, сіз і Лубімім ваын кыкнаныс дө-
рөмаөс да гачаөс. Кыкнаныс лөзөдөмаөс
кынмөмысла, сы вөсна, мыј часыс дыр-
жык-нін олөны ваын...

— да мыј те пыр зурөдән кинад?—
ликорадкаын моз дрөжжитөмөн горзө
гөрба Лубим. — Садөвөј јур, те! Кут сi-
јөс, кут, а то пышјас, анафемаыд! Кут,
шуа!

— Оз пышјы... Кытчө сылы пышјы-
нысө? Сijö вужла улас пырис... — шуө
Герасим кирган, пөдөм, кыз гөлөсөн,
кодi петө оз горшсаңыс, а рушку пыщ-
көссаңыс. — Нилөг, шутыд, i кутнысө
некыт.

— Те һокчимөдыс кут, һокчимөдыс!

— Оз тыдав һокчимыс... Енлы, кутi
кыткө... Парјөдыс кутсис... Курччасө,
шутыд!

— Ен кыскы парјөдыс, ен кыскы —
лезан! Нһокчимөдыс кватит сijөс, һокчи-
мөдыс кватит! Бара мөдис кинас зурөдны!
Но i нем гөгөрвотөм-жө те мужик, прө-
стит царца`небеснөј! Кватит!

— „Кватит“... — һерыштіс Герасим. —
Командир кушөм локтөма. Локтин мед
да ачыд ескө кватитин, гөрба чөрт... мыј
сулалан?

— Кутi ескө ме, позө-кө вөли... По-
зө-өмөј менам жеңыд тушаөн берег улын
сулавны? Сени жужыд!

— Нинөм, мыј жужыд... Те вартчы...

— Те нокчїмодыс кут, нокчїмодыс!

— Љубім шеныштчө кіјаснас, вартчө Герасім дінө да кутчысө увјасө. Муртса-на кок јылас сувтны заводітлігас-жө вөјлі јурнас да лезіс ва болјас.

— Шулі-жө, мыј жужыд!— шуө сіјө да скөрыс сін јежыдсө гөгрөдлө.— Гылі вылад теныд пукса алі мыј?

— А те вужла вылас сувт... Вужлаыс уна, кызі пос...

Гөрбун корсө кок бөрланас вужла, өтпырјө ңекемын бад вожө кутчысөмөн, сувтө сы вылө. Равновесіје корсөм да выл позіціјаө лөсөдчөм бөрын, сіјө копыртчө і віччысөмөн, медым вомас ваыс ез пыр, заводітө вескыд кінас корсысны вужлајас костын. Водорослјасө сорсалиг да вужлајассө вевтөм ңіщ вывті кісө ісковтөдіг, кыс сылөн зурасө суцкасыс клешшіө раклы.

— Тенө нөшта тані, чөртөс, ез аззывны!— шуө Љубім да скөрыс шыбытө ракөс берег вылө.

Медбөрті, кыс сылөн зурасө Герасім кіө да сы кі куза ңужөдчөм бөрын воіс сіјө мыјкө ңілөгөз, көзыдөз.

— Со-о сіјө!.. — нумдіс Љубім... — ыжы-ыд-өд шутыд... Чунјастө топөдышт, ме пыр сіјөс... ңокчімөдыс... Енлы,

ен јѳткы гырззанад, ме зѳк пыр сѳјѳс...
зѳк пыр... сет сѳмын кутчысны. Пыдѳз,
шутыд, вужла улас сујсѳма, некытѳ і кут-
нысѳ... Он суз јурѳзыс. Сѳмын рушкуыс
ѳтнас і кылѳ... Ві менам сылі вылыс ном-
сѳ — курччѳ! Ме пыр... Њокчѳм улѳдыс
сѳјѳс... Боксањыс те бост, тувкѳд сѳјѳс,
тувкѳд. Тѳрмѳшит сѳјѳс чуњнад!

Банбокјассѳ пѳлтѳмѳн да ловшысѳ
зѳбѳмѳн гѳрбун былѳдѳ сѳнјассѳ, тыда-
лѳ, воѳс-њѳн чуњјаснас „њокчѳм дѳнѳзыс“,
но секѳ баѳ вожјасыс, кодјасѳ вѳлі кут-
чысѳма шујга кѳнас, орѳсны, і сѳјѳ вош-
тѳс равновесѳјесѳ, бызгыгѳс ваѳ! Быттѳ
повзѳмаѳс, пышјѳны берег дорсањ гы-
јаслѳн кыщјас, да усѳм местаас петѳны
ва болјас. Гѳрбун мыччыгѳс ваыс прыс-
јѳдлѳгтыр, шарашѳтчѳс уввожјасѳ.

— Вѳјан јешщѳ, чѳрт, кывкутны ков-
мас те понда!... — кѳргѳ Герасѳм. — Пет ва-
сыс, но тенѳ лѳшаклы! Ме ачым кыска!

Завѳдѳтчѳ вѳдчѳм... А шондѳыс пѳжѳ
і пѳжѳ. Вужѳрјас лоѳны жѳныджыкѳс,
пырѳны ас пыщкас, кызі долѳ-бобѳлѳн
сурјас... Шондѳѳн шонтѳм куз туруныс
завѳдѳтѳ кѳравны прѳторнѳј ма дукѳн.

Регыд-њѳн луншѳр, а Герасѳм да Лѳу-
бѳм век-на нокошѳтчѳны баѳ улын. Кѳр-

ган бас да кынман, зуртан тенор дур-
дывтөг торкалоны гожа лунлыг чөв-
лөнсө.

— Кыскы сижос нокчимөдыс, кыскы!

Сулав, ме сижос жотка! да кытчо су-
ган кулакнад? Те нырас чуңнад, а ен
кулакнад! Матыстчы боксаңыс! Шужа-
ладор боксаңыс, а то вескыдлаас гуран!
Тулскыган лешакыслы ужин выло! Кыс-
кы паржөдыс!

Кыло плетон швачодчөм... Нывкөс
берег полон дыш пырыс кыссө жуны
стада, сижос вөтлө пастух Жефим. Пастух,
син пола да полос вома порыс старик,
локто журсө копыртөмөн, вичодө аслас кок
улө. Медвож матыстчөны ва дорө ыжжас,
на борса вөвжас, вөвжас борса мөсжас.

— Тувкөд сижос улысаңыс!— кыло
сижө Лубимлыс гөлөс.— Суж чуңтө! да те,
чөрт, пелтөм али мыж? Тфу!

— Кодөс-нө тажө ти, вокжас?— горзө
Жефим.

— Налим ! Ньекыж ог вермө кыскыны!
Вужла улө пырөма! Сибөдчы боксаң-
ыс! Сибөдчы, лок!

Жефим здук мында читкыралө ассыс
синжассө чери кыжысжас выло, сесса порч-
чө нинкөмсө, шыбытө пелпом вывсыс

Восков ветымын сіѳо муѳо іла ва пыѳості.

мешөксө, пөрччө дөрөмсө. Гачсө шы-
бытны сылөн оз тырмы терпеңнеыс; пер-
напас чөвтөм бөрын, омөлік пемыд кі-
јаснас шенасігтыр, пыріс гачнас ваө...

Восков ветымын мунө сіјө іла ва пы-
дөсөд, но сесса заводітө вартчыны.

— Енлөј, ребјата!—горзө сіјө.—Су-
лавлөј! Енлө кыскөј сіјөс, лезанныд. Колө
кужөмөн!..

Јефім өтлаасө плөтнікјас дінө, і став-
ныс кујімнаныс, мөда-мөдсө гырзјас-
наныс да пізөсјаснаныс тувкөдіг, упка-
кылөны, відчөны, тојтөны өті местаын..

Гөрба Лубім васө апнитө вомас да
сынөдыс тырө щөкјалан кызөмөн.

— Көні-нө пастухыс?—кылө берег-
саң горөдөм.—Јефі-ім! Пастух! көні те?
Стадаыд садјө пыріс! Вөтлы, вөтлы
садсыс! Вөтлы! да көні-нө сіјө, пөрыс
разбојныкыд!

Кылөны мужскөј гөлөсјас, сесса ныв-
бабајаслөн... Барскөј садса решетка сај-
саң мыччысө барін Андреј Андрејевіч,
персідскөј шаллыс вурөм халата, да кіас
газета... Јуасан сінјасөн сіјө візөдө ва-
дорсаң локтыс шыјаслаң да сесса өдјө
тапіктө купална дорө.

— Мыј-нө тані? Коди горзө?— јуалө сі-

jö стрöга, бад увјас пыр чері кыјысјас-
лыс көтасөм кујім јур аззөм бöрын.—
Мыј ті тани ноксанныд?

— Че... чері кыјам...—јурсө лептыв-
төг шыасіс Јефім.

— А ме вот теныд чері сета! Стада-
ыд садјө пыріс, а сіјө чері!.. Кор-нө ку-
палнаныд ештас, чөртјас! Кык лун-нін
ужаланныд, а көні тіјан ужныд?

— Ло-оо гөтов...—кіргө Герасім.—
Гожөмыс куз-на, ештан, вашескородіје,
купајтчыны... Пфррр... Тани вот налім-
өн нінөм ог вермөј керсыны... Пыріс вуж-
ла улө, быттө гуын: ні өтарө, ні мөдарө...

— Налім?—јуалө барін, і сінјасыс
сылөн лакөн моз вевттысөны. Сің-кө, кыс-
көј сіјөс регыджык!

— Гетан ескө пöлтіннік... уступітам-
кө... јон-өд налімыс, кызі тенад купчі-
хаыд.. Сулалө, вашескородіје, пöлтін-
нікыд... за туды... Ен пес сіјөс, Љубім,
ен пес, а то мучітан! Бост увсаңыс!
Кыскы вај вужласө вывлаң, бур мортөј,
кызі тенө шуөны? Вывлаң, а ен увлаң,
давол! Ен нокошітчөј кокнаныд!

Прөјдітө віт мінут, дас... Барін оз
вермы терпітны.

— Васілөј!—горзө сіјө усадбалаң бер-

гөдчөмөн.— Васка! Чукөстөј ме динө Василөјөс!

Котөрөн локтө кучер Василөј. Сижө мыјкө аклалө да сөкыда лолалө.

— Пыр ваас,—щөктө сылы барин:—отсав налы кыскыны налимсө... Налимөс оз вермыны кыскыны!

Василөј өдјө пөрччысө да пырө ваө.

— Ме пыр..—бормочитө сижө.—Көни налимыс? Ме пыр... Ми сижөс өтї здукөн! А те ескө мед мунин, Јефим! Нинөм теныд тани, пөрыс мортлы, јөз делөө сужыны! Қоді тани налимыс? Ме пыр сижөс... Со сижө! Лезөј кинитө!

— Јешщө мыј—лезөј кинитө? Асным төдам: лезөј кинитө! А те кыскы!

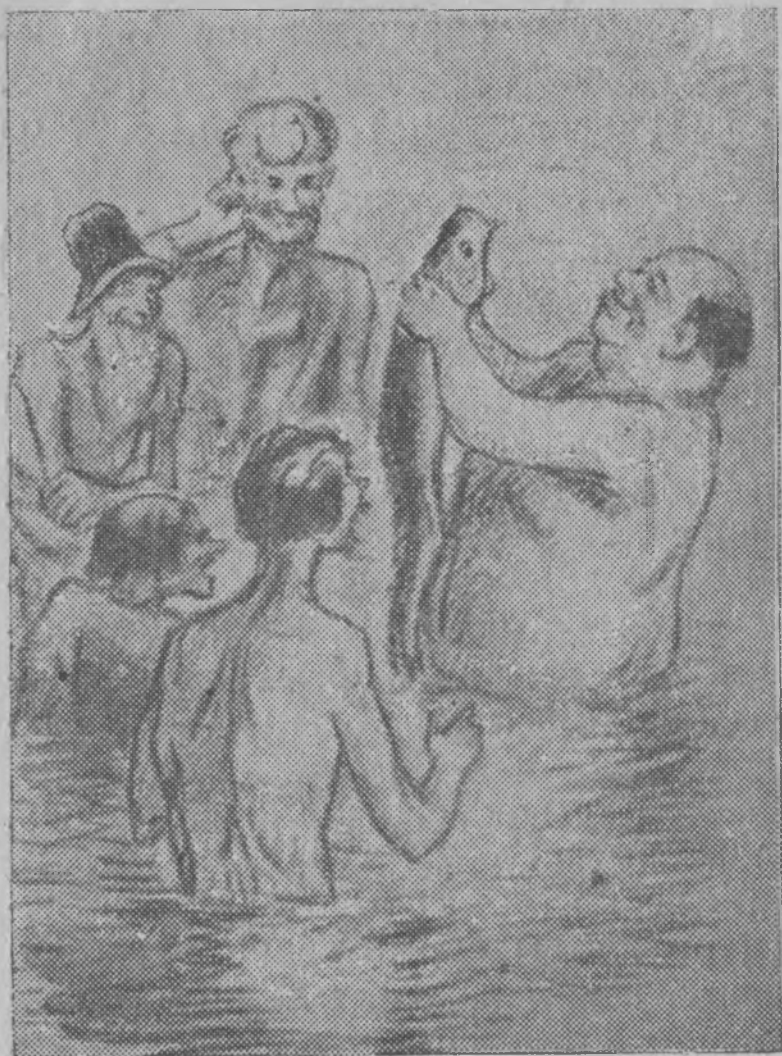
— да тазі-өмөј кыскан сижөс! Колө јурөдыс!

— А јурыс вужла улас! Төдам асным, дурак!

— Но да те ен увтчы, а то сурас теныд!

— Господі барин дырјі і тащөм кывјас...—шуалө Јефим.—Онөј вермө кыскыны ті, вокјас! Зев-нин суга сижө пырөма сетчө!

— Енлөј, ме пырыс-пыр...—шуө барин да заводитө термасөмөн пөрччыс-

Был чужом куза паскалѣ ма код нум.

ны.—Ті сені Һол дурак, а налімӧс кысыны он вермӧј!

Пӧрччысӧм бӧрын, Андреј Андрејевич сетӧ аслыс кӧзгалыштны да пырӧ ваӧ. Но і сылӧн сујсӧмыс Һемтор бурӧс оз вај.

— Керавны колӧ вужласӧ!— решітіс, медбӧрті, Лубім,— Герасім, ветлы черла! Чер вајӧј!

— Чуңјаснытӧ ассыныд ен керыштӧј!— шуӧ барін, кор пондіс кывны ва улын вужлаӧ черӧн кучкалӧм.— Јефім, мун татыс! Енлӧј, ме кыска налімсӧ... Ті сіјӧс...

Вужла лоі кералӧма. Сіјӧс Һӧжјӧнікӧн заводітӧны чегны, і аслас Һімкоґасӧм пыр Андреј Андрејевич кылӧ, кызі сылӧн чуңјасыс пырӧны налімлы Һокчімјас улас.

— Кыска, вокјас! Вешјыштілӧј Һеуна... Енлӧј... кыска!

Ва веркӧсын мыччысӧ налімлӧн ыжыд журыс, а сы бӧрын аршін кузта сӧд тушаыс. Налім сӧкыда вӧрӧшітчӧ бӧжнас, зілӧ мынтӧдчыны.

— дуран... дудкі, вокӧ. Гурін? Ага!

Ставныслӧн чужӧм кузаыс паскалӧма код Һум. Колӧ мінута чӧв вірӧдӧмын.

— Ыжыд і налім!—бормочітө Јефим да пелпом лысө гыжајлө—тув дасыд лоас...

— Нда...—сөгласітчіс барін.—Мускыс со сізі і пөлтчө. Сізі і јөткө сіјөс пыщкөссыс. А... ах!

друг нем віччыстөг налім нещыштчө бөжнас вывлан, і чері кыјысјас кылөны гораа ваө швачкысөм шы... Ставныс шевгөдөны кіјаснысө, но вөлі сор-нін: Налімтө өні сөмын казтыштны колі.

А. ЧЕХОВ

НАЛИМ

ДЛЯ МЛАДШЕГО ВОЗРАСТА
на коми языке

Редактор П. Доронин. Техред М. Шестаков. Рисунки С. Бойма. Перевел с русского А. Шаманов. Издание № 97. Уполномоченный Главлита № 1975. Типографский № 1113. Тираж 2000 экз. Печатных листов 1. Авторских листов 0,25. Формат бумаги 60×92; 1/16. Сдано в производство 29/IV-38 г. Подписано к печати 23/V-38 года

Типография УМП, гор. Сыктывкар, Комш АССР, Дом печати.

~~ГПБ Уз.~~

Б. К. ТЕНА
Музея
Респ. Коми
29.283

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЧОТ ДА ШӨР АРЛЫДА ЧЕЛӘФЈАСЛЫ БИБЛЮТЕКА

„КҢГА БӨРСА КҢГА“

1. ПУШКИН—Зары чері жылыс мојдкыв.
2. ПУШКИН—Под да сылди Казак Балда жылыс мојдкыв.
3. ПУШКИН—Цар Салтан жылыс мојдкыв.
4. ПУШКИН—Кулём-царевна да Сізім багатыр жылыс мојдкыв.
5. ЖУКОВСКИЈ—Сапбга кат.
6. КРЫЛОВ—Баснајас.
7. ЛЕРМОНТОВ—Ашк-Керіб.
8. ТОЛСТОЈ Л.—Акула.
9. ТОЛСТОЈ Л.—Булка.
10. ТОЛСТОЈ Л.—Філіпок.
11. НЕКРАСОВ—Генерал Топтыгін.
12. НЕКРАСОВ—Мазај дед да көчјас.
13. ТУРГЕНЕВ—Бежін луг.
14. ТУРГЕНЕВ—Бір'ук
15. ТУРГЕНЕВ—Муму.
16. ТУРГЕНЕВ—Перепелка.
17. ЧЕХОВ—Ваька.
18. ЧЕХОВ—Вөв фаміліја.
19. ЧЕХОВ—Фетінкајас.
20. ЧЕХОВ—Жежыд кымбс.
21. ЧЕХОВ—Пышјыс.
22. ГОР'КИЈ—Архип дед да Ыонка
23. ГОР'КИЈ—Челәфјас.
24. КУПРИН—Жежыд пон.
25. КУПРИН—Гамбрінус.
26. ЛЕСКОВ—Часөвөј.
27. ГРИГОРОВИЧ—Гуттаперчевөј Фетінка.
28. ГАРШИН—Лагуша-путешественница.
29. ГАРШИН—Сигнал.
30. КОРОЛЕНКО—Нөбөм Фетінка.
31. МАМИН-ГІБІР'АК—Руд сыді.
32. МАМИН-ГІБІР'АК—Студонөј Ју дорса керка
33. МАМИН-ГІБІР'АК—Кыјсыс Земел.
34. БЕНКЕВИЧ—Музыкант Јанко
35. КИПЛИНГ—Слди пі.
36. ЛОНДОН—Кіш жылыс сказаыје.
37. ЛОНДОН—Көјін.
38. БЕТОН-ТОМПСОН—Орбм пель.
39. БЕТОН-ТОМПСОН—Чінк.
40. БЕТОН-ТОМПСОН—Ручлөн семја.
41. АНДЕРГЕН—Фујмовочка.
42. АНДЕРГЕН—Озыс салдат.
43. АНДЕРГЕН—Фікөј јусјас.
44. АНДЕРГЕН—Тывкбрт.
45. АНДЕРГЕН—Шуда колошјас.
46. АНДЕРГЕН—Прінцесса да Поревіатс.
47. РОБЕРТС—Зонны да Кид

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЧӨТ ДА ШӨР АРЛЫДА ЧЕЛАФЛАСЛЫ БИБЛЮТЕКА

„КҢИГА БӨРСА КҢИГА“

48. РОБЕРТС—Нывка да ош пі.	71. МАЈАКОВСКИЈ—Мыјөн кбсја лоны.
49. РОБЕРТС—Кань Робинзон.	72. БАГРИЦКИЈ—Ныңлөн кок туј.
50. Гиндбад—мореплаватель (мојдкыв)	73. БАГРИЦКИЈ—Мурввиклөн звезда.
51. Коми мојдкывјас.	74. Островскіј Н.—Гудок.
52. Нещецкөј мојдкывјас.	75. УЛЬЯНОВА М.—Ленин жылыс вистјас.
53. ГРИММ—Бременса музыкантјас.	76. ФАДЕЕВ—Метелица.
54. ГРИММ—Храбрөј портнөј.	77. БЕДНЫЙ Ф.—Баснајас.
55. ГРИММ—Мојдкывјас.	78. КАТАЈЕВ—Узөм.
56. УЈДА—Нелло да Патраш.	79. ПАУСТОВСКИЈ—Көчлөн лапаяс.
57. УЈДА—Степ.	80. ПРИШВИН—Јарік
58. ГАУФ—Карлык Ныр.	81. БІАНКИ—Медбөрја лыјөм
59. ГАУФ—Калыф Аіст	82. БІАНКИ—Вөрян војутөм
60. ГАУФ—Ичөт Мук.	83. НОВИКОВ-ПРИБОЈ—Зыбунјас пөвсын.
61. АФАНАГЈЕВ—Лягуша-Царевна.	84. ЖІТКОВ—Мангуста.
62. АФАНАГЈЕВ—Кыгі мужік барінөс велөдіс.	85. ЖІТКОВ—Обезјана жылыс.
63. АФАНАГЈЕВ—Јөз пыцкыс бостөм роч мојдкывјас.	86. КАГГИЛЬ—Особөј отрадса ош.
64. Мудер Алдар-Кос (Казахскөј мојдкыв)	87. КАГГИЛЬ—Вошөм класс
65. Охік (Армјанскөј мојдкыв)	88. КАГГИЛЬ—Турецкөј бутсы.
66. Аладдин да волшебнөј лампа (Арабскөј мојдкыв)	89. Гайдар—Војеннөј тајна жылыс.
67. Алі-Баба да целамын рөзбојнык (Арабскөј мојдкыв)	90. ГАЈДАР—Нольөд блиндаж.
68. ХАРРИС—Крөлік-Вок.	91. ТИХОНОВ—Чөрт.
69. РОЛЛАН—Жан Крістөф.	92. Міхалков—Јортјас.
70. ТОЛСТОЈ А.—Желтухін.	93. ФРАКРМАН—Ылыс граница дінын.